

**СРЕДНО УЧИЛИЩЕ
„ПЕЙО КРАЧОЛОВ ЯВОРОВ” – ПЛЕВЕН
Иновативно училище**

5802, ж. к. „Сторгозия”, тел. / факс: 064/850-567
www.su-yavorov-pl.com • e-mail: su_yavorov_pl@mail.bg

УТВЪРЖДАВАМ: /п/

**РУСИ РУСЕВ
ДИРЕКТОР
НА СУ „ПЕЙО ЯВОРОВ“**

**ПРОГРАМА
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ**

Учебна 2022/2023 година

Приета с решение на Педагогическия съвет – Протокол № 11/14.09.2022 г.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Идентификация на проблема

Отпадането от училище и/или преждевременното напускане на образователната система е институционален, социален и педагогически проблем, чието преодоляване е обект на целенасочена училищна политика.

Ранното напускане на училище се разглежда в контекста и с прилагане на определенията, дадени в *Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система*, както следва:

„Преждеременно напуснали училище“, съгласно *Препоръка* на Съвета на Европейския съюз от 28 юни 2011 г., са лица между 18 и 24 години, които напускат системата на образование и обучение след завършване на основно или по-ниско образование и които не участват в никаква форма на образование или обучение.

„Отпадане от училище“ е отписването от училище на ученик до 18-годишна възраст преди завършване на последния гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище

Програмата е ориентирана приоритетно към създаването на благоприятни условия за приобщаваща, безопасна, позитивна и атрактивна образователна среда и цели предотвратяване възникването на предпоставки за преждеременно напускане на училище, ограничаване на условията, които го благоприятстват, постигане на устойчив диалог *училище – ученици – родители*.

2. Анализ на образователната среда

В началото на учебната 2022/2023 година в СУ „Пейо Яворов“, Плевен се обучават 259 ученици в дневна и в комбинирана форма (от тях 20 ученици със СОП), 1 ученик в изнесена паралелка, с място на обучение ЦСОП „П. Р. Славейков“ – Плевен, общо 253. За сравнение – в началото на предходната учебна 2021/2022 година учениците в дневна и в комбинирана форма са 256 (-3), в края на учебните занятия на предходната учебна 2021/2022 година броят на учениците е 274 (в т. ч. и ученици в самостоятелна форма на обучение), т. е. към 14.09.2022 г. са с 15 по-малко.

В СУ „Пейо Яворов“, Плевен учат основно деца от български произход. Около 10% са от етническите малцинства, но те са напълно социализирани.

При учениците от I – VII клас няма отпадащи от образователната система или застрашени от отпадане. Онези, които продължително отсъстват по здравословни причини, се обхващат за компенсиране на пропуснатото учебно съдържание в допълнителни консултации по учебни предмети извън учебните часове и/или в допълнително обучение по БЕЛ и по математика. Преобладаващо учениците, които завършват IV и VII клас, се справят добре с изпитите на националното външно оценяване (НВО) в края на IV и в края на VII клас и се насочват към избраните от тях и родителите им елитни училища на територията на град Плевен. Задоволителни са резултатите от НВО по БЕЛ и по математика в края на X клас и много добри - по чужд език (явяване на изпит от НВО по желание на ученика).

Известен проблем има при учениците от паралелките VIII – XII клас, където закъсненията за учебен час и отсъствията по неуважителни причини са повече, като за целта се предприемат навременни мерки.

През учебната 2021/2022 година има двама отпаднали ученици от ромски произход, навършили 16-годишна възраст: единият – реинтегриран в началото на учебните занятия, записан за втора година в IX клас, на когото са предоставени високотехнологично устройство и интернет за обучение от разстояние в електронна среда, но напуснал училище заради съжителство с партньор в друго населено място; другият – в конфликт с близки роднини,

поради което напуска град Плевен и отсъства от учебни занятия по неуважителни причини повече от два месеца.

Общо допуснатите отсъствия за учебната 2021/2022 година са 7024.5, в т. ч. и при обучение от разстояние в електронна среда (ОРЕС), от които 5681 по уважителни причини и 1343.5 по неуважителни причини – средно за ученик 25.64 (20.73 по уважителни и 4.9 по неуважителни причини).

Относителният дял на отсъствията по уважителни и по неуважителни причини в сравнение с предходната учебна година е сравнително устойчив екипните усилия на педагогическите специалисти и ефективното взаимодействие с родителската общност.

През учебната 2021/2022 година има случай на ученик в риск от отпадане от образователната система, преместен от друго училище и записан в СУ „Пейо Яворов“, Плевен в края на учебната 2020/2021 година – за втора година в VII клас. Ученикът продължава трайно да не посещава учебни занятия, носител е на висок брой отсъствия по неуважителни причини, заради което е инициирана междуинституционална среща по Механизма за съвместна работа на институциите за обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст и в резултат на екипното взаимодействие на педагогическите специалисти и усърдието на класния ръководител, училищния психолог и училищното ръководство, ученикът успешно е интегриран и започва да посещава редовно учебни занятия след пролетната ваканция, полага изпитите по БЕЛ и по математика - съответно с 51 точки по БЕЛ и 21.75 точки по математика, което му позволява да участва в приема на ученици в VIII клас и да бъде приет на първо класиране в желана от него професионална гимназия.

В продължение на учебната година се работи усилено за интервенция на проблемното поведение на ученици от паралелките V^A, VI^A, VI^B, IX^A клас, основна причина за което са позабравени училищни навици вследствие на ОРЕС.

Показатели Учебна година	Отсъствия по уважителни причини		Отсъствия по неуважителни причини		Общо за училището	Среден брой отсъствия на ученик
	Общ брой	Средно на ученик	Общ брой	Средно на ученик		
2016/2017	13 158	35	1 601	4	14 759	39
2017/2018	13 757	42.5	1 343	4	15 100	46.5
2018/2019	10 595	31.5	2 598	7.5	13 193	39
2019/2020 до 16.03.2020 г.	12 423	42.5	2022	8.5	14 971,5	51
2020/2021	4713	16.8	660	2.3	5373	19.1
2021/2022	5681	20.73	1343.5	4.9	7024.5	25.64

Обезпокоителна е тенденцията за снижаване възрастта на учениците, допускащи отсъствия по неуважителни причини въпреки, че са единици. Това са ученици от ромски произход, за чиито семейства образованието не е приоритет.

Като цяло, за отсъствията по неуважителни причини се отчитат следните предпоставки:

- безсилие на родителите за справяне с проблемното поведение на децата си;
- занижен родителски контрол или липса на такъв (при трудова миграция на единия или на двамата родители);

- част от по-големите ученици работят, за да осигуряват финансови средства за себе си и семейството;

- недостатъчна образованост на родителите и/или неопределена ценностна система и нагласи;

- недостатъчна степен на осъзнаване на образованието като ценност;

- проблеми в семейството;

- неефективни санкции на ученици и спрямо родители.

Санкциите по чл. 199, ал. 1 от ЗПУО не са достатъчно ефективни при липсата на родителска ангажираност. Дори при наложени глоби по реда на чл. 347 от ЗПУО от страна на общинската администрация, в голямата им част те са несъбираеми и не постигат търсения ефект.

По-голямата част от отсъстващите ученици нямат трудности в усвояването на учебния материал, а по-скоро са с ниска мотивация и са под влияние на външни фактори.

Родителите в повечето случаи са заинтересовани от осигуряване прехраната на семейството и по-малко да контролират поведението на децата си по отношение на редовното посещение на учебните часове, резултатите от обучението, часовете за прибиране вкъщи, контактите и приятелските кръгове, както и да осъществяват диалог с децата си. Нерядко negliжират прояви на агресия/насилие и/или неправомерни действия, характерни за малолетните и непълнолетните.

Немалка част от учениците с голям брой отсъствия се отглеждат от баби и дядовци, които нямат същия авторитет като родителите и се оказват в невъзможност да се справят с моделите на поведение на внуците си, а други са оставени да живеят самостоятелно.

Поради „криворазбрана“ загриженост безпроблемно се осигуряват медицински документи за извиняване на отсъствия, и то със съдействието на родители и/или медицински работници, което обезсмисля полаганите от училището усилия за намаляване на отсъствията.

В резултат на изпълнението на Програмата през учебната 2021/2022 година може да се направят следните изводи:

1. Прилаганите мерки оказват очакваното възпитателно въздействие и броят на допуснатите отсъствия, както и учениците, носители на отсъствия, е значително по-малък в сравнение с предходните години.

2. Подобрена организационно-административната култура на учителите и класните ръководители и повишена отговорност по отношение на регистрирането и отчитането на отсъствията на учениците.

II. ГЛОБАЛНА ЦЕЛ

Създаване на ефективен механизъм за намаляване броя на безпричинните отсъствия и отпадането от училище; повишаване на успеха и подобряване на дисциплината; активно включване на родителите в училищния живот и в училищните структури на управление; обединяване на усилията на институции, училище, родители, общественост за постигане на качествено образование, възпитание и обучение и за пълноценна социализация.

III. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА:

- Създаване на мотивация за успех у ученици, застрашени от отпадане;
- Приоритетна работа на класния ръководител с класа в областта на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;
- Осигуряване на широки възможности за подкрепяща среда за ученици със затруднения в обучението и за приобщаването и адаптацията а ученици от уязвими групи;

- Изграждане на чувство за принадлежност към училището;
- Осигуряване на безопасна и защитена среда в училище.

ПРИОРИТЕТ: идентифициране на причините за непосещение и отпадане от училище, на рисковете и набелязване на мерки и дейности за превенция и интервенция

- Задълбочен анализ на причините за ранно напускане на училище;
- Изграждане на умения за живот у учениците чрез изпълняване на тяхното право и задължение - посещение на училище;
  - Социална подкрепа на учениците и техните семейства – чрез включването им в живота на училището (празници, тържества, училище за родители);
  - Подобряване на училищната среда и стимулиране на интеграцията в училищната общност на ученици със СОП и от уязвими групи;
  - Развитие на творческите заложби на учениците;
  - Обогащане на материално-техническата база за извънурочна работа;
  - Кариерно ориентиране и консултиране;
  - Популяризиране възможностите за учене – на обучението по предприемачество, на клубовете за занимания по интереси, на дейностите по проект „Подкрепа за успех“, в читалища, в Регионалната библиотека – Плевен, в Центъра за подкрепа за личностно развитие – Център за работа с деца, Плевен, в младежки информационно-консултативни центрове и др.

IV. ОСНОВНИ ЗАДАЧИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ ЦЕЛИТЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Прилагане на индивидуален подход към ученика;
2. Разширяване на възможностите за иновации в преподаването;
3. Системна допълнителна работа с изоставащите ученици;
4. Консултиране на родители на деца, застрашени от отпадане;
5. Прилагане на система за индивидуално и групово наставничество;
6. Разработване и прилагане на механизми и програми за справяне с негативните тенденции, свързани с агресията;
7. Включване в свободноизбираема/допълнителна подготовка, адаптирана към потребностите и възможностите на учениците;
8. Включване в извънкласни и извънучилищни дейности за изява на интересите, дарбите и талантите на учениците;
9. Продължаваща работа с Ученическият съвет като партньор;
10. Осигуряване на материална помощ за деца от социално слаби семейства, застрашени от отпадане (еднократна социална стипендия);
11. Повишаване на професионалната компетентност на педагогическите специалисти за прилагане при преподаването на интерактивни методи и за използването на информационните технологии с цел повишаване мотивацията на учениците;
12. Поддържане на партньорски отношения с външни структури.

V. МЕРКИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ ЦЕЛИТЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Административни мерки за превенция и ограничаване на отпадането

1.1. Училищното ръководство следи за присъствие на учениците в началото на учебния ден, както и по време на обучението в електронна среда от разстояние, и осъществява контрол за коректното и точно отразяване на отсъствията в електронния дневник, включително за изпълнението на задълженията на класния ръководител относно

своевременното осведомяване на семейството за допуснатите отсъствия и за случаите на проблемно поведение;

1.2. Отразяване движението на учениците, проследяване на преместването, писма от/до приемащите училища и общини по местата на преместване на учениците;

1.3. Наложени санкции от директора по предложение на класни ръководители и по решение на Педагогическия съвет за отсъствия по неувжителни причини;

1.4. Ежемесечно подаване на информация в ИСРМ за ученици, допуснали повече от 5 отсъствия по неуважителни причини;

1.5. Търсене на съдействие от кметове по места и от други институции по компетентност (РУ на МВР) за установяване на контакт с родителите по местоживееене и обсъждане на мерки и действия за коригиране поведението на ученика;

1.6. Комисията по стипендиите заседава до един месец в началото на годината с цел разглеждане на случаи на деца с ниски доходи, за да определи насоки за финансово подпомагане.;

1.7. Координаторът за осигуряване на процеса за общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците в училището организира и контролира воденето от училищния психолог на регистър на учениците, застрашени от отпадане / преждевременно напускане на образователната система, провеждането на анкети с тези ученици и техните родители за установяване на проблема и изработването на план за подкрепа.

1.8. Училищният екип за осигуряване на процеса за общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците в училището следи за динамиката в развитието на учениците с обучителни затруднения и с проблемно поведение.

При спазването на условието за наблюдение на развитието съгласно Наредбата за приобщаващото образование, по мотивирано предложение на училищния ЕПЛР и със съгласието на родителя, училището предприема действия за включване на съответен ученик в група за допълнителна подкрепа за личностно развитие.

1.9. Работа с педагогически специалисти и непедagogически персонал

- изготвени училищни документи, насочени към подобряване на организационно-административната култура на длъжностните лица (инструкция за организиране дейността на класните ръководители в часовете за консултиране на родители и ученици и водене на училищната документация, образци на писма до родители и институции, правила, училищни процедури и др.);

- организирани обучения (вътрешноинституционални и въшноинституционални квалификационни форми) – за повишаване уменията на педагогическите специалисти за работа с ученици с различни обучителни затруднения; за работа с дигитални ресурси във виртуална среда с оглед поддържане интереса на учениците и недопускане отсъствия по неуважителни причини при ОРЕС; за успешно взаимодействие между училището и семейството.

2. Възпитателни мерки

2.1. Учениците, допуснали отсъствия над 25% за учебен срок, се определят за ученици в риск, за тях се разработва план за обща подкрепа и се включват в допълнително обучение;

2.2. Ученическият съвет на свое заседание набелязва дейности за разнообразяване на училищния живот и за осигуряване на подкрепяща среда с интересни за учениците извънкласни и извънучилищни дейности, в т. ч. и в електронна среда – организиране на ученически пространства, забавни музикални междучасия, гледане и обсъждане на филми с

учебно-възпитателна цел, провеждане на занятия по подхода „връстници обучават връстници“ и др.;

2.3. Училището осигурява ранно оценяване на риска от обучителни затруднения у учениците в начален етап, прогимназиален и в двата гимназиални етапа в съответствие с нормативната уредба. Учителите докладват на координатора за осигуряване на процеса за общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците в СУ „Пейо Яворов“ – Плевен, който своевременно информира директора с доклад за установен риск от обучителни затруднения и за съответния ученик се изготвя план за действие, който включва идентифициране на индивидуалните потребности и задължително насочване към допълнително обучение, включване в занимания по интереси, в група по проект „Подкрепа за успех“, библиотечно-информационно обслужване;

2.4. Паралелкови дейности и изяви за превенция на отпадане и работа с деца в риск съгласно плановете на класните ръководители.

2.5. Индивидуална и допълнителна работа с учениците с отсъствия – консултации, беседи, възлагане на персонални задачи, стимулиране на положителни постъпки и изяви.

2.6. Включване на учениците в риск от отпадане в извънкласни и извънучилищни дейности – участие в училищни празници, организиране на спортни празници и състезания, екскурзии, участие в патриотичната програма на Община Плевен, съвместни инициативи с Регионална библиотека „Христо Смирненски“ - Плевен, читалище „Ракитин“ - Плевен, Регионален исторически музей – Плевен, и др.

2.7. Установяване на диалог *училище – институции*, имащи отношение към проблема, и провеждане на съвместни инициативи с МКБППМН, инспектори от Детска педагогическа стая към РУ на МВР - Плевен.

2.8. Работа с родителите

- Запознаване на родителите с нормативните актове и училищни документи (ПДУ, мерки и др.), засягащи техните задължения и отговорности, както и дейности по превенция на ранното напускане на училище;

- Прилагане на нови подходи в работата с родителите – алтернативни родителски срещи, активно включване в общи дейности, родителите-партньори на училището;

- Индивидуална работа с родители на застрашени от отпадане деца.

VI. ДЕЙНОСТИ, при спазване на Правилата за организиране и провеждане на образователен процес и за работа в условията на епидемично разпространение на COVID-19 през учебната 2022/2023 година

Проблем	Дейности	Очаквани резултати	Отговорник	Срок
1. Нисък социален и икономически статут на семействата	Съвместно с Ученическият съвет и родителската общност, организиране на благотворителни акции с цел подпомагане на крайно нуждаещите се ученици	Възпитаване на съпричастност и толерантност в училището и извън него	Ученически съвет, класни ръководители	Постоянен

Проблем	Дейности	Очаквани резултати	Отговорник	Срок
2. Допускане на безпричинни отсъствия	Съвместно с класните ръководители, учителите на групите за ЦДОУД и социалните служители да се организират неформални срещи-разговори с родителите на рисковите ученици	Повишаване на ангажираността на ученици и родители към учебния процес, засилване на мотивацията за участие във всички форми на училищния живот	Учители, класни ръководители, учители на групи за ЦДОУД, ресурсен учител, училищен психолог	Ежемесечно
3. Средни нива на успеваемост в училище	Да се включат застрашените ученици в групи за допълнително обучение, в клубове за занимания по интереси, в организирани извънкласни дейности. Да се определят ментори, които да помагат за повишаване степента на подготовка по учебните дисциплини и за по-успешна социализация	Да се намали броят на слабите оценки и да се повиши успехът на изоставащите ученици	Учители	Постоянен
4. Ранен сексуален живот	Съвместно с медицинското лице, по паралелки, при спазване на социална дистанция и на хигиенно-противоепидемичните мерки да се организират лектории на теми по проблематиката за ранния сексуален живот и ранните бракове	Постигане на по-високо ниво на сексуална просветеност у ученици и родители. Промяна в приоритетите. Припознаване на ценности като добро образование и широк мироглед – предпоставка за постигане на по-висок социален статус	Класни ръководители, учители	Веднъж на тримесечие
5. Затруднена адаптация на ученици от начален етап на основното образование	Взаимодействие с родители и ученици	Повишаване на интереса към ученето и училището въобще; намаляване броя на безпричинните отсъствия от училище; формиране на нагласи за работа в екип; формиране на трайни нагласи за толерантно отношение към представителите на различните етноси; осъзнаване нуждата от мултиетнически диалог и разбирателство	Учители	Месец септември

Проблем	Дейности	Очаквани резултати	Отговорник	Срок
6. Недостатъчно извънкласни дейности, предлагащи разнообразие на учениците, в т. ч. и в електронна среда	Предоставяне възможност за включване в допълнителни извънкласни дейности – участия в състезания, тържества и др., при спазване на социална дистанция и на хигиенно-противоепидемичните мерки срещу COVID-19, както и на хигиена при използването на електронни устройства	Повишаване интереса на учениците към обществения живот, развиване на различни умения за подобряване на тяхното самочувствие	Ученически съвет, учители, родители	Постоянен
7. Незаинтересованост от страна на родителите, negliжиране на родителските задължения и прехвърляне отговорността за възпитанието на учениците изцяло върху училището	Оптимизиране процесите на педагогическото взаимодействие в съответствие с добрите практики на модела „училище – семейство“, включване на по-голям брой родители в родителски комитети по класове	Промяна на нагласите на родителите към образованието на децата им. Повишаване броя на представителите на родителската общност, пряко ангажирани с проблемите на училището. Включването им в организацията на различни дейности по инициатива на училището.	Директор, класни ръководители, учители	Постоянен
8. Недостатъчна информираност на обществото и институциите	Популяризиране на резултатите от дейностите на сайта на училището	Запознаване на родителите и обществеността с ползата от различните дейности по програмата за превенция на ранното напускане на училище от деца в риск	Учители	Постоянен
9. Ниска мотивация на учениците в двата гимназиални етапа на средното образование	Поддържане на установена училищна политика за осигуряване на здравословна, безопасна и позитивна среда на обучение, възпитание и труд; създаване на положителни нагласи към образователно-възпитателния процес чрез предоставяне на съвременно и адекватно обучение, съобразено с интересите на учениците; поставяне на учениците в „ситуация на успех“	Училището – привлекателно място за младите хора, където те се чувстват сигурни и спокойни, удовлетворени от възможностите за реализация на потенциала им, за изява и включване в разнообразни урочни и извънурочни дейности; идентифициране на учениците с успехите на училището и активно включване в изграждането на неговия имидж	Учители	Постоянен

VII. ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

1. Отчитане броя на отпадащите и трайно непосещаващите училище ученици по образователни етапи

2. Проследяване на динамиката на отсъствията на учениците по класове и образователни етапи:

- намаляване отсъствията по уважителни и по неуважителни причини в сравнение с предходната учебна година;

- брой ученици с наложени санкции за допуснати отсъствия по неуважителни причини;

- брой ученици, чиито отсъствия надхвърлят 25% от учебните часове по отделен предмет през учебния срок и положили изпити за определяне на срочна и/или годишна оценка

3. Отчитане броя на учениците с рисково поведение и дезадаптивни тенденции в поведението.

4. Отчитане броя на учениците, срещу които са били подадени сигнали за тормоз

5. Отчитане на резултатите от национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити

6. Подобрени резултати от образователно-възпитателния процес на застрашените ученици

7. Брой ученици в риск от отпадане/преждевременно напускане на образователната система, включени в училищни дейности.

8. Брой родители, на които е оказана институционална подкрепа.

VIII. ФИНАНСИРАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

1. От бюджета на училището – абонамент за образователния сайт „Уча.се“ и др.

2. Целеви средства за осигуряване на:

- учебници на учениците от I – VII клас;

- стипендии;

- безплатен транспорт.

3. Осигуряване на електронни устройства и достъп до интернет за ученици в неравностойно социално положение.

4. От национални програми и проекти на МОН.

Програмата за превенция на ранното напускане на училище е част от училищната политика във връзка с прилагане на *Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст*, приет с ПМС № 100 от 08.06.2018 г. (обн. ДВ, бр. 50 от 15.06.2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 82 от 18.10.2019 г.), както и с други национални, областни, общински и училищни политики с такава насоченост. – за устойчиво развитие на СУ „Пейо Яворов“ – Плевен.

Програмата е Приета на заседание на Педагогическия съвет – Протокол № 11/14.09.2022 г.